

Nr.3 september/oktober
2022
Jaargang: 39 ste

THE FLYING DUTCH

In dit nummer:

 55 jaar
Star Trek

 De MUZIEK
van STAR TREK
DEEL 3

 RASSEN
BEGINNEND MET DE **Z**

Captain,
we are being HAILED!

SPORTPRIJZEN - MEDAILLES - KLEDING - GESCHENKEN

BEDRUKKEN

BORDUREN

GRAVEREN

DIGITAL PRINT

SUBLIMATIE

DE COLIGNYSTRAAT 53

2628HB DELFT

015-8899687

INFO@VINYLDDESIGN.NL

VINYLDDESIGN.NL

Inhoud

02 NIEUWS

10 POSTER DOOR JOHN ADAMS

12 UIT DE DOOS

14 MUZIEK VAN STAR TREK DEEL 3

16 RASSEN BEGINNEND MET Z

17 VOORGELEZEN

19 AGENDA

04

**THE CENTER SEAT:
55 YEARS OF
STAR TREK**

06

**SPACE GAMES:
#1 TRI-DIMEN-
SIONAL CHESS**

Redactioneel

Beste lezers,

Voor je ligt alweer het derde magazine van 2022. De jaarlijkse ALV is weer geweest, daarin zijn natuurlijk weer belangrijke TFD-zaken besproken, waar het verenigingsjaar 2021 is afgesloten en er vooruit gekeken is naar 2022 en verder.

Enkele verenigingsstukken zijn weer up to date gemaakt: statuten en huishoudelijk reglement, er is een vrijwilligersmanifest opgesteld en het bestuur heeft gevraagd mee te denken over het aankomende jubileum. Ben je geïnteresseerd in de geüpdatete stukken, of heb je ideeën? Stuur er gerust een mailtje over aan onze secretaris via info@tfd.nl en het bestuur pakt het op.

Uiteraard is ook het magazine – als visitekaartje van de vereniging, maar ook een grote kostenpost – aan de orde geweest: er is nog steeds financiële ruimte voor 4 magazines per jaar. Goed nieuws, en met alle nieuwe series die er nu zijn op dit moment voldoende kopij. Maar... deze blijft natuurlijk ook nog steeds welkom, dus klim in je pen, computer, telefoon en deel de vruchten van je fantasie met ons. Daarna werd de dag weer afgesloten met een gezellig etentje voor wie mee wilde om nog wat na te praten, te babbelen over onze favoriete series, of wat je dan ook wilde. Een aanrader voor allen, dus kom gerust volgende keer en ga lekker mee!

Tenslotte kan ik nog als nieuwtje brengen dat we nog iemand welkom mogen heten bij de redactie. Mariëlle heeft zich bij de ALV aangemeld om ons team te komen versterken. Welkom bij het clubje!

Rest mij nu nog jullie weer veel leesplezier te wensen en wellicht tot gauw bij de fanclubdag (zie flyer)?

Live long and prosper,

Joyce Geurts ✨

"In feeling less like you were, you are more like who you were meant to become."

SARU, DIS S2E6: THE SOUNDS OF THUNDER.

THE FLYING DUTCH Nieuwsbrief 39^e jaargang

THE FLYING DUTCH

Postadres:

Overhandstraat 3, 3195 SE Pernis RT

Lidmaatschap: €22.50 per jaar

E-mail: info@tfd.nl

Website: www.tfd.nl

IBAN: NL37INGB0003237505 t.n.v. The Flying Dutch, Leiden

De redactie is via bovenstaand adres te bereiken of per e-mail: redactie@tfd.nl

Eindredactie: Joyce Geurts.

Redactie: Marc Ghysels, Jacqueline Spoelder, Kirsten de Frankrijker - Bloemsma, Angelina Wessel Mariëlle Winnubst-Benda

Medewerkers aan dit nummer:

Jeroen Bakker, Harm Koopman, Com-mander Marcus, Peter van Mierlo, Paul Ploeg

Middenposter: Nakaya de Jongz

Vormgeving: Christiaan Graafmans

Meegewerkt aan vormgeving: Grafisch Lyceum Utrecht

Druk: Imago Printing, Amsterdam

Deze nieuwsbrief is een uitgave van dé Nederlandse Star Trek vereniging

Niets in deze uitgave mag worden overgenomen zonder de schriftelijke toestemming van de redactie en auteur. Alle teksten blijven eigendom van de auteur. Voor verdere informatie en een aanvraag voor overname kunt u contact opnemen met de hoofdredacteur.

De redactie gaat ervan uit dat de ingezonden kopij afkomstig is van de inzender, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld.

De aansprakelijkheid voor het auteursrecht van ingezonden kopij ligt dus bij de inzender. De redactie behoudt zich het recht voor om zonder opgaaf van redenen ingezonden kopij in te korten, niet te plaatsen, noch terug te sturen.

TM & © 2006 CBS Studios Inc. All Rights Reserved. Star Trek and related marks are trademarks of CBS Studios Inc.

Droevige berichten:

Nichelle Nichols is 31 juli 2022 op 89-jarige leeftijd overleden. Haar zoon Kyle Johnson laat weten dat "haar licht" zal blijven schijnen en zij "ons en toekomstige generaties" zal blijven inspireren. Bij het bericht deelde Kyle een foto van Nichols' ster op de Hollywood Walk of Fame, met daarop een paar rode rozen.

Een aantal collega's uit Star Trek plaatste een bericht op Twitter over haar overlijden.

William Shatner (Kirk - TOS) schreef: Ze was een prachtige vrouw en speelde een bewonderenswaardig personage dat zoveel heeft gedaan om sociale kwesties te belichten, zowel hier in de VS als in de rest van de wereld. Ik ga haar zeker missen, ik condoleer haar familie en stuur hen veel liefde. William Shatner en Nichelle Nichols deelden in 1968 de eerste interracial kus op de Amerikaanse televisie.

Ook **George Takei** (Sulu - TOS) stond daar stil bij de dood van Nichelle Nichols. Ik heb meer te zeggen over de baanbrekende, onnavolgbare Nichelle Nichols. Maar vandaag is mijn hart gebroken en glinsteren mijn ogen als de sterren waartussen je nu rust, mijn lieve vriendin."

De zoon van de in 2015 overleden **Leonard Nimoy** (Spock - TOS), **Adam Nimoy** deelde een foto van zijn vader met Nichelle Nichols. "Het belang van Nichelles erfenis kan niet genoeg benadrukt worden. Ze was ontzettend geliefd en zal gemist worden", schreef hij daarbij.

J.J. Abrams, die de Star Trek film uit 2009 regisseerde, twitterde een foto van Nichols in haar rol als Lieutenant Uhura in Star Trek en schreef daarbij: "Een gedenkwaardige vrouw in een gedenkwaardige rol. Nichelle, je zal ontzettend gemist worden. Veel liefde en respect."

Activiste **Bernice King**, de dochter van **Martin Luther King**, deelde een foto van Nichols en schreef daarbij: "Representatie doet ertoe. Uitblinken in representatie doet er nog meer toe."

Dankjewel, Nichelle Nichols. Rust zacht, voorouder." Nichelle Nichols vertelde ooit dat zij eigenlijk al na een seizoen wilde stoppen met de rol van Nyota Uhura. Het was Martin Luther King, die haar overhaalde om toch verder te gaan met de rol. Michelle speelde uiteindelijk in alle 3 de seizoenen van Star Trek TOS en in de 6 films.

Ook **NASA** reageerde op het overlijden van Nichols. "We vieren het leven van Nichelle Nichols, Star Trek actrice, pionier en rolmodel, die zoveel mensen liet zien wat er mogelijk was", liet de Amerikaanse luchtvaartorganisatie zondag weten. "Ze werkte met ons mee om enkele van de eerste vrouwen en minderheden aan te trekken als astronaut, en heeft hele generaties geïnspireerd."

Wij wensen haar familie en vrienden veel sterkte met het verlies. Net voor het ter perse gaan van dit blad, verscheen het nieuws dat een deel van de as van Nichelle - net als bij James Doohan en Gene Roddenberry de ruimte in gezonden wordt. Heel toepasselijk voor de vrouw die zoveel betekend heeft voor velen met haar rol als Uhura.

Nichelle is niet de enige die ons ontvallen is de afgelopen tijd, hieronder volgen nog wat meer droevige nieuwtjes:

Dirkjan

Door: Mark Retera

David Warner is overleden in een bejaarden-tehuis in Londen. Hij vocht al twee jaar tegen kanker en stierf slechts vijf dagen voor wat zijn 81ste verjaardag.

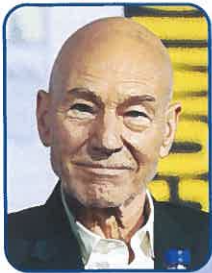
De carrière van de met een Emmy bekroonde acteur gaat terug tot de jaren zestig met gedenkwaardige rollen in films als *Cross of Iron*, *The Omen*, *Time After Time*, *Time Bandits*, *Tron*, *A Christmas Carol* en *Titanic*. David Warner speelde een aantal rollen in de Star Trek films, te beginnen met Federation-vertegenwoordiger St. John Talbot in *Star Trek V: The Final Frontier* in 1989. Twee jaar later keerde hij terug naar de filmfranchise om Klingon Chancellor Gorkon te spelen in *Star Trek VI: The Undiscovered Country*, en in 1992, verscheen hij als de Gul Madred, de Cardassian die Picard martelde, in de tweedelige TNG-aflevering "Chain of Command". Nicholas Meyer, die Warner registreerde in *Star Trek VI* en *Time After Time* Twitterde: hoewel Warner bekend stond om zijn gemene rollen, hij "de liefste man" was.

Wij wensen zijn familie en vrienden veel sterkte met het verlies.

Paul Sorvino is op 83-jarige leeftijd overleden in de Mayo Clinic in Jacksonville, Florida. Volgens zijn publicist had de acteur de afgelopen jaren te maken gehad met gezondheidsproblemen. De bekroonde acteur staat bekend om een aantal rollen in film en televisie die teruggaan tot de jaren 1970, met het spelen van gangster Paulie Cicero in de film *Goodfellas* uit 1990, mogelijk zijn meest iconische. In *Star Trek TNG* speelde hij Worf's broer Nikolai Rozhenko in de aflevering "Homeward" van het zevende seizoen.

Wij wensen zijn familie en vrienden veel sterkte met het verlies.

Overige acteurs nieuws

Patrick Stewart (Picard – TNG, Picard) heeft in een interview verteld dat hij het pittig vond om het 3e en laatste seizoen van *Star Trek: Picard* te maken. Om zeven uur 's avonds waren

we klaar met seizoen twee en de volgende dag begonnen we meteen met seizoen drie. Er is al verkapt dat een deel van de *Star Trek TNG*-crew in seizoen drie te zien is. Waarschijnlijk komt seizoen drie begin 2023 uit.

Kate Mulgrew speelde zeven jaar lang de rol van Captain Kathryn Janeway in *Star Trek: Voyager*,

en recentelijk is ze teruggekeerd om meerdere Janeways in te spreken voor de geanimeerde kinderserie *Star Trek: Prodigy*. En de actrice laat doorschemeren dat er in haar toekomst nog meer *Star Trek* (en meer Janeways) kunnen zijn.

Kate Mulgrew heeft in verschillende interviews onthuld dat ze nadenkt over een terugkeer naar *Star Trek*. Ze heeft er zelfs over gesproken met enkele van haar collega's van *Voyager*. We zijn altijd aan het praten. Ik bedoel, mijn grote vrienden zijn **Robert Picardo** (EMH) en **John de Lancie** (Q). Als we het over *Star Trek* hebben, zijn we allemaal zo verbaasd dat het zichzelf voortdurend opnieuw uitvindt. Ik denk dat dat feit alleen maar spreekt over zijn soort onsterfelijke deugden. Ik weet dat **Jeri Ryan** (7of9) graag *Star Trek: Picard* doet. En ik weet dat wij allemaal graag zouden willen doorgaan en als de kans zich voordoet, zullen we altijd meer *Star Trek* doen. Na zeven jaar in *Star Trek: Voyager* als Captain Kathryn Janeway in 2001, keerde Mulgrew terug als Admiral Janeway voor de film *Star Trek: Nemesis* uit 2002. Sinds die tijd uitte ze haar scepsis over het opnieuw spelen van Janeway en ze vertelde aan *TrekMovie* in 2019 dat ze "verrast" was dat Patrick Stewart had besloten terug te keren voor Picard en voegde eraan toe: "Ik weet niet wat ik moet zeggen over Janeway. Zeven jaar is een lange tijd om een personage te spelen. Ik weet niet zeker of ze reanimatie leuk zou vinden. Vorige maand zei ze dat ze er met nieuwe ogen naar keek. Wie weet wat er in de toekomst met Janeway zal gebeuren?"

Serie- en filmnieuws:

Alex Kurtzman heeft op San Diego Comic Con opnieuw bevestigd dat er twee nieuwe *Star Trek*-series in ontwikkeling zijn. Er zou zelf een serie in ontwikkeling zijn met een vrouwelijke hoofdrol. **Gates Mc Fadden** (Crusher – TNG) die ook op San Diego Comic Con zei toen. Onthoud dat ik weet hoe je een schip moet besturen. Zodra er

meer bekend wordt over een nieuwe serie schrijf ik hier natuurlijk over in deze rubriek.

Het is nu vijf maanden geleden dat Paramount aankondigde dat ze verder gingen met een vierde film die zich afspeelt in het Kelvin-universum, wat een beetje een verrassing bleek te zijn voor de cast. In de afgelopen paar maanden heeft de cast voortdurend gesproken over hoe enthousiast ze zijn om weer bij elkaar te komen, maar sommigen hebben hun scepsis geuit over het op tijd klaar kunnen krijgen voor de door Paramount geplande datum in december 2023. De laatste update arriveerde tijdens Comic Con van **Chris Pine**. Chris Pine was op Comic-Con om een andere film uit 2023 te promoten voor Paramount Pictures, *Dungeons & Dragons: Honor Among Thieves*. Terwijl hij in San Diego was, kreeg Deadline de kans om Pine te vragen naar de vierde *Star Trek* film, en de acteur herhaalde wat hij en anderen zeiden: "Ik weet het niet. Ik heb er niets over gehoord, behalve het nieuws." Toen hem werd gevraagd of hij geïnteresseerd was om de rol van Captain Kirk weer te spelen, was Chris Pine ook positief: "Ja, natuurlijk ben ik dat. Als het gebeurt, denk ik dat we allemaal terug zouden komen." Eerder dit jaar onthulde Chris Pine dat hij een ontmoeting heeft gehad met **Matt Shakman**, die door producer JJ Abrams werd ingeschakeld om de vierde *Star Trek* film te regisseren. Hij zei ook dat hij met leidinggevend bij Paramount heeft gesproken over het stellen van redelijke verwachtingen, en hen heeft geprezen om niet te schieten op Marvel-niveau miljard dollar box office. Terwijl Chris Pine zegt dat hij niet weet wat er aan de hand is, weet hij wel iets, met name hoeveel Paramount heeft ingestemd om hem te betalen om terug te keren. Een paar dagen geleden meldde Variety over de salarissen dat een aantal topsterren wordt betaald voor huidige filmprojecten, en naar verluidt heeft Chris Pine getekend voor \$13 miljoen dollar voor het vervolg op *Star Trek*. Vier jaar geleden, toen Paramount er financieel slechter aan toe was, mislukte een ander vervolgproject (met verschillende scenarioschrijvers en regisseur) nadat de salaris-heronderhandelingen met Chris Pine waren mislukt. Bij dat project zou **Chris Hemsworth** ook terugkeren om George Kirk (de vader van James T. Kirk) te spelen maar hij verzette zich ook tijdens de onderhandelingen.

Verrassing! Al zappende belandde ik totaal onverwacht in een documentaire, getiteld "55 jaar Star Trek". Uit het niets bleek er opeens een serie op televisie (een SERIE!) te zijn, over Star Trek. Niet een uur lang "The Making Of...", maar daadwerkelijk meerdere afleveringen, waarin uitgebreid in de geschiedenis van deze baanbrekende serie, de vervolgseries en de films wordt gedoken. Ik dacht (heel) even: "wat moet je in godsnaam allemaal vertellen in een SERIE over Star Trek, dat je niet in een uurtje voor elkaar hebt?", maar wat een vergissing was dat, want binnen een paar minuten was ik "hooked"!

Door: Mariëlle Winnubst-Benda

THE CENTER SEAT

55 YEARS OF STAR TREK

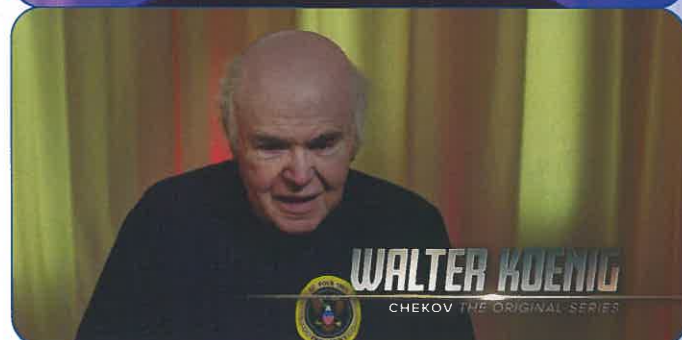
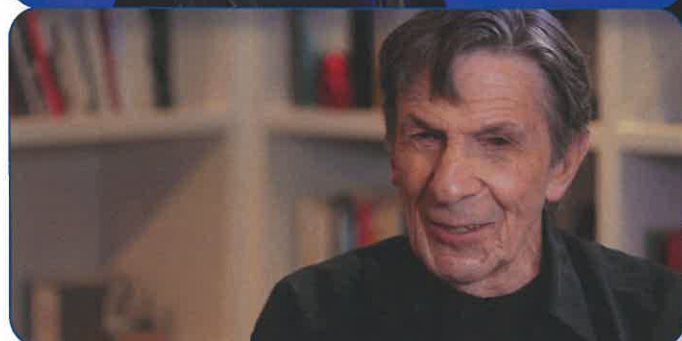
Internet vertelde me na afloop dat de oorspronkelijke titel "The Center Seat: 55 Years of Star Trek" was en dat de serie uit maar liefst 10 afleveringen bestaat. Van zondag 20 maart tot vrijdag 8 april dit jaar zond RTL – Z steeds twee afleveringen achter elkaar uit. Met veel plezier heb ik de 10 episodes gekeken (en een enkele her-keken; er wordt zó veel in verteld dat een tweede keer dezelfde aflevering kijken geen straf is, in tegendeel).

Met plezier, maar ook verbazing en verwondering en soms verontrusting zat ik aan het scherm gekluisterd. De serie blijkt gevuld te zijn met voor mij absoluut onbekende verhalen en anekdotes. Wie had kunnen denken dat comédienne Lucille Ball degene was die herhaaldelijk het risico nam om deze anders-dan-anders-televisie-serie te financieren? En dat zij een paar keer persoonlijk garant stond voor het (voort) bestaan van Star Trek! Onvoorstelbaar dat de Paramount Studio's

bewust logen over de opbrengsten van TOS, om Gene Roddenberry geen cent te hoeven geven. Verder vond ik het treurig om te horen hoe neerbuigend indertijd over vrouwen werd gedacht. Dat een voor Star Trek zo essentieel persoon als Dorothy Fontana niet de mogelijkheden en uiteindelijke erkenning of waardering kreeg die ze verdiend had – alleen omdat zij een vrouw was en het "not done" was in die tijd om als vrouw scenario's te schrijven of afleveringen te produceren. Nog schokkender vond ik de onthulling dat toen eindelijk TNG van start ging, het zelfs in het Amerika van de jaren 80 onbespreekbaar was dat een vrouwelijke kapitein de toke ronde. Zelfs, of juist bij de "Great Bird of the Galaxy himself"! (Ik begon op datzelfde moment bij de Koninklijke Luchtmacht als vliegenier en weliswaar waren de vrouwelijke militaire vliegers indertijd op twee handen te tellen, maar de discussie over of dit "wel hoorde" was niet eens een discussie). Wie had kunnen denken dat Hollywood op datzelfde moment nog zo ver achterliep op de (Nederlandse!) moderne tijd.

Intrigerend ook om verhalen van verschillende kanten te horen. Compleet met helden (mensen die bereid waren ego, geld, erkenning te offeren, als de Enterprise maar door kon vliegen) en met slechteriken (advocaten die zich de studio's binnen wisten te wurmen en wier ambitie ten koste ging van de kwaliteit van Star Trek). Bewonderenswaardig is het dat de makers het niet schuwden om open te zijn over "substance abuse" of bijvoorbeeld onderlinge haat en rijd tussen zowel makers/studioleiding als binnen acteursensembles. Fascinerend is het ook, om te ervaren hoe verhaallijnen en persoonlijkheden en zelfs complete films, die wij als fans als een gegeven beschouwen, ontstaan blijken te zijn uit ongewilde aanpassingen en compromissen en daarmee soms beter, soms slechter uitpakken dan het originele idee. En dat uiteindelijk Star Trek tegen zijn eigen schepper beschermd moest worden...

Heb ik ook kanttekeningen over deze documentaire serie? Ja. Sommige aspecten worden uitgebreid belicht (zoals het lef van Lucille Ball, en - tot vervelens toe - het kale hoofd van Picard), andere zaken worden slechts terzijde aangeroerd (casting van de overgrote meerderheid aan crewleden, bijvoorbeeld en de argumentatie erachter; de achtergronden achter de duistere atmosfeer van Star Trek Discovery; etc.). Als echte Trekkie wil je over terloops genoemde kostbare informatie veel meer horen, maar de serie vliegt dan al door naar het volgende onderwerp. Verder is het soms (wat mij betreft) nogal hip ge-edit. Het hoort er vast bij tegenwoordig, dat continu knippen in interviews en het gebruik van korte flitsen, maar ik vind het jammer dat sommige gesprekken worden afgekapt of beelden alweer weg geflitst nog voordat je ze goed hebt kunnen horen of zien, of de teksten hebt kunnen lezen. Tenslotte doet men z'n best om beide kanten van onenigheden of verschil in mening te laten horen, maar neigt men wel naar enige partijdigheid...

Alles bij elkaar genomen, is de serie – naar mijn mening – voor de liefhebber fantastisch. Ik krijg er enorm veel zin van om weer mijn DVD-collecties ter hand te nemen en van de bekende en minder bekende pareltjes van sowieso TOS, maar ook TNG, VOY en zelfs DS9 te gaan genieten! Nu veel achtergrondverhalen bekend zijn geworden, wordt het terugkijken nog leuker. DS9 was nooit mijn favoriet, maar met de kennis van nu wil ik het er toch nog eens op wagen. En dat geldt ook voor de nieuwe series Enterprise en Discovery, waar ik bij de laatste serie (net als Patricia Groenewoud in het maartnummer van dit jaar) was afgeknapt...

Dank, makers van "The Center Seat: 55 Years of Star Trek"!

Een beetje Star Trek fan weet wel dat er in Star Trek spellen voorkomen, het 3D schaakspel is misschien daarvan dan wel weer het bekendste. Verder kennen we natuurlijk Kal-Toh, geïntroduceerd door Tuvok (VOY S3E14 – “Alter Ego”), en misschien kennen we ook wel Strategema en dat verslavende videogamebrilletje van Riker waar een hele aflevering (toepasselijk genaamd “The Game”) van TNG omheen was gebouwd en natuurlijk de beroemde “Cosmic poker games” met Newton, Einstein en Hawking. In DS9 introduceert Sisko Baseball (S1E1 – “Emissary”), maar de interesse voor het spel is ook al te merken in TNG (S3E1 – “Evolution”).

SPACE GAMES

Door: Jeroen Bakker

TRI DIMENSIONAL CHESS

Weyloun (DS9): “I like games”

We kennen natuurlijk ook het beroemde Dabo (Ferengi roulette) en Tongo, het Ferengi spel dat een combinatie lijkt tussen poker, mahjong en roulette. En zo zijn er natuurlijk tal van andere spellen die in meer of mindere mate een rol in Star Trek spelen, maar welke spellen vinden we nu terug in de echte wereld? Met dit artikel wil ik een drietal

in TOS voorkomende spellen behandelen en vertellen hoe ze werken.

Wie Star Trek wat beter kent en wat meer op de details let is het vast opgevallen dat al vanaf het vroegste begin spellen in de “recreation room” te vinden zijn – waarbij het 3D schaakspel (Tri Dimensional Chess) natuurlijk de grote uitbinker was en duidelijk in beeld was toen Spock en Kirk het speelden in de aflevering “Where no Man Has Gone Before” (als 3de aflevering uitgezonden maar als 2de pilot opgenomen na de niet uitgezonden “The Cage” pilot) maar het spel zou nog terug komen in veel meer afleveringen en latere series. In TNG S5E14 (“Conundrum”) herhalen Troi en Data (Troi wint van Data met nog 7 zetten te gaan) nog eens dunnetjes de vileine scène tussen Spock en Kirk (Kirk zet Spock te kakken in woord en spel), maar dan een stukje vriendelijker. De eerste keer dat televisiekijkers het 3D schaakspel zagen was in de tweede aflevering die ooit is uitgezonden “Charlie X”.

De geschiedenis van drie-dimensionaal schaken gaat terug tot de Baltisch-Duitse Lionel Kieseritzky (1806-1853) (in de schaakwereld vooral bekend als de verliezer van “de onsterfelijke partij” tegen Adolf Anderssen). Kieseritzky had bedacht dat je 8 schaakborden van 8 bij 8 velden boven elkaar kon plaatsen en het staat bekend als Kubischschach (het kubistisch schaakspel). Daarmee was het hek van de dam en ontstond de ene na de andere variant op het schaakspel. In 1907 bedacht Ferdinand Maack (1861-1930) Raumschach (ruimte schaken) en bracht het aantal velden en niveaus terug tot 5 borden boven elkaar

van elk 5 bij 5 velden. Deze variant was al een stuk beter te spelen en lijkt in essentie al meer op het spel dat we zo goed kennen uit Star Trek. De meest gespeelde variant van deze vorm van schaken is met 3 of 4 velden boven elkaar.

Toen het Tri-Dimensional Chess voor het eerst in Star Trek werd geïntroduceerd had men daar helemaal nog geen regels voor bedacht. Sterker, toen in 1975 (6 jaar na uitzending van de laatste TOS aflevering en 4 jaar voor “The Motion Picture”) “The Starfleet Technical Manual” verscheen (van Franz Joseph (Schnaubelt)) stonden daar alleen de start positie in en hoe je het spel kon namaken (de technische specificaties, zogezegd). Ook bij de herdruk rondom het 30ste jubileum is dit niet aangevuld. Sindsdien zijn er vele “regels” verschenen, van fans of fabrikanten van replica's. Al in 1976 ontwikkelde Andrew Bartmess een set regels aangemoedigd door Joseph, dit zijn de zgn. Federation Standard regels en sinds 2015 is er editie 5.0. Jens Meder schreef in 1995 een set regels, de zgn.

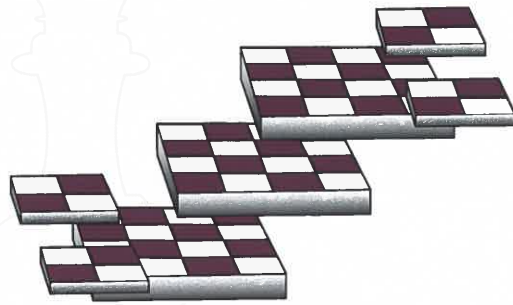
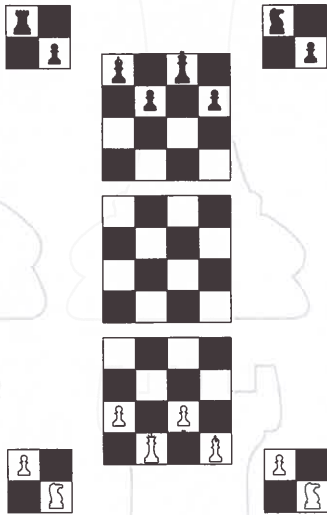
¹Dabo is het Latijnse woord voor “geven” en het Aramese woord voor “goud,” daar is dus goed over nagedacht.

²Ik zal de lezer de geschiedenis van het “gewone” schaken maar besparen.

³Soms ook vlakken genaamd.

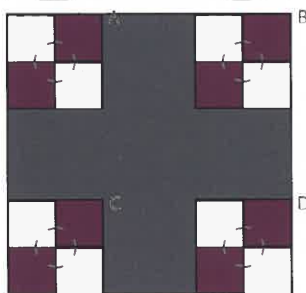
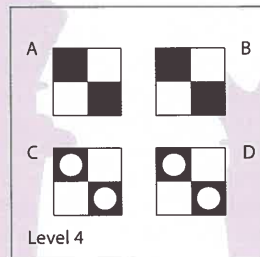
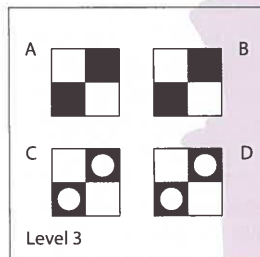
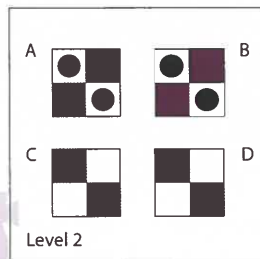
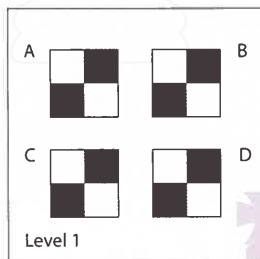
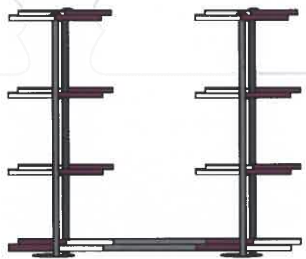
“tournament rules”, volgens Meder was dat nodig omdat de regels van Bartmess (tenminste toen) niet voldoende diepgang hadden om er daadwerkelijk wedstrijden of competities mee te spelen.

naar rechts) als er slechts 1 stuk op dat plateau staat. Als dat dan toevalligerwijs nog een pion (pawn) is die nog niet heeft bewogen vervalt het recht van de pion om twee velden bij de eerst zet naar voren te verschuiven (een reguliere schaakregel). Staat er geen stuk op een attack board dan mag het attack board ook naar achteren geplaatst worden.

Een bijzonderheid die ontstaat door deze bewegende attack boards is dat bepaalde velden er soms wel en soms niet zijn, dat is vooral van belang bij de notatie, zeker als een stuk dan ineens verdwijnt van een veld en dan verschijnt op een ander. Ook kan een stuk niet tot stilstand komen op een veld dat niet meer bestaat. Toch heeft het Star Trek 3D chess evenveel velden als een regulier schaakspel (8 bij 8 velden (64)) maar toch ook in de lengte 2 rijen meer (10 ipv 8) en in de breedte twee rijen minder (A-F ipv A-H).

Meder maakt ook duidelijk dat hij de regels van Bartmess belangrijk vindt. Ik vind het te diepgaand om daar in dit artikel verder op in te gaan, zo iets vergt echt een diepere studie om te doorgronden.

Doorgaans kun je zeggen dat de bewegingen van de stukken niet veel afwijken van het reguliere schaakspel maar dat er "opties"

bij gekomen zijn door de 3-dimensionale omgeving. Neem nu bijvoorbeeld de extra plateaus met 2 bij 2 velden die op een stokje op de hoek van een groter bord (4 bij 4 velden) staan. Deze zgn "attack boards" (aanvalsborden) kunnen onder bepaalde omstandigheden verplaatst worden. Zo'n attack board mag je als speler verplaatsen naar de eerstvolgende positie (naar voren of naar links of

Van bovenaf gezien staan de stukken in de startpositie echt beduidend anders opgesteld dan bij het reguliere speelveld. Allereerst valt op dat de twee paarden (knights) onder twee pionnen staan. Dat komt omdat er aan de flanken van het hoofdbord waar de desbetreffende kleur start (het middenveld is neutraal) twee van die attack boards zijn waar in de begin positie ook stukken op staan. De lopers (bishops) staan tussen de twee paarden waarmee de eerste rij van dit bord vol is, voor de lopers en de paarden staan 4 pionnen. Op het rechter attack board staan de koning (king) en een toren (rook) met voor hen ook twee pionnen, op het linker attack board treffen we de dame (queen) en de tweede toren en eveneens weer 2 pionnen. De dame staat altijd links van de koning op haar eigen kleur, "dame bepaalt kleur" noemen we dat.

Als je de basisregels van schaken kent dan kom je met deze informatie al een heel eind bij het spelen van het 3D schaakspel. Mocht je het toch te kostbaar vinden het spel aan te schaffen maar ben je wel creatief, dan kun je ook gewoon zelf een spel maken van hout of van andere materialen. Mocht ook dat niet tot de opties behoren, dan kun je nog altijd op je telefoon of computer zoeken naar de 3D schaak app "Parmen", welke gratis is te downloaden.

⁴ Het aantal attack boards verschilt per type set, doorgaans zijn er 4 maar in enkele sets zien we er ook wel 6, met name de set die in "TTen Forward" (TNG) staat.

{deel 2}

Space games: #2 'Space checkers'
Mardah (vriendin van Jake Sisko - DS9:
"The first rule of Dabo is: watch the wheel, not the girl"

In het vorige deel spraken we over 3D schaken, een grappig feitje is dat, om het

3D schaakspel te maken, de bedenkers twee andere, maar reeds bestaande en gewoon in de winkel verkrijgbare, 3D spellen sloopten en de onderdelen naar behoefte weer aan elkaar lijmden. Een daarvan was het zgn. "Pleasantime" Space Checkers (een 3D damspel) van de Pacific Game Company. In eerste instantie maakte het bedrijf het spel met transparante en witte velden boven een rood basis bord maar al vrij snel werd dat helemaal rood (een prijkswestie denk ik zomaar) met gladde en geruwde velden. In 1965 was het spel relatief nieuw op de markt en had de futuristische uitstraling van de "Space age", waar we op dat moment natuurlijk middenin zitten. Het gebruik van zoiets "futuristisch" in Star Trek lag voor de makers ongetwijfeld voor de hand.

Een "gewoon" damspel, wat is dat eigenlijk? Ik stel die vraag omdat er op "dam" gebied wel iets valt te zeggen over de verscheidenheid aan spellen en mogelijke verwarringen. Dammen zoals wij dat kennen met een bord van 10 bij 10 velden wordt in het Engels "international draughts" genoemd, het spel dat de Engelsen "draughts" en de Amerikanen "checkers" noemen kent een bord van 8 bij 8 velden, ook de Russen gebruiken 8 bij 8 velden. En om de chaos compleet te maken kennen de Canadese "checkers" en het Maleisische/Singaporese "dum" een bord van 12 bij 12 velden. Uiteindelijk zijn het allemaal "varianties op een thema" (dammen) en wat naar alle waarschijnlijkheid zijn oorsprong vindt in het spel "alquerque" ook wel "el-qirkat" genaamd.

Per land of per regio kunnen de regels voor het dammen op details verschillen, maar de basis is een aantal schijven (stukken) dat zich diagonaal over een speelbord verplaatst en waarbij door over een schijf van de tegenstander te springen je het stuk "slaat" en van het bord neemt. Eenmaal de overkant gehaald word je schijfje "gekroond" (je krijgt een dam) en krijgt het stuk meer bewegingsvrijheid. Achteruitslaan is in de meeste variaties niet toegestaan (behalve voor een dam) maar het komt wel voor, o.a. bij wat wij in Nederland dammen noemen. Ook de gedwongen meerslag komt in sommige variaties voor. Slaan is niet in elke variant even verplicht en ook niet in elke variant gaat meerslag voor enkelslag. Een ander groot verschil is dat doorgaans de meeste varianten met 12 stenen per kleur worden gespeeld, bij de Nederlandse variant speelt men met 20 stenen per kleur en in "dum" speelt elke speler zelfs met 30 stenen.

Net als bij het schaakspel zijn er van het damspel ook diverse drie-dimensionale varianten. De "extended checkers" of "3D checkers" wordt gespeeld op twee waardige bordes (van 8 bij 8 velden) die boven elkaar zijn geplaatst, waarbij rood (of wit) boven begint en zwart onder. Een

moment geniet ook weer ruimte biedt aan dit soort spel ontwikkelingen en misschien ook wel gewoon deze oude bekende laat terugkeren. Enfin, de eerste keer dat kijkers het 3D damspel te zien kregen op de tv (in Star Trek dan tenminste) was, net als voor het 3D schaakspel, de TOS aflevering "Charlie X". Een grappig weetje is nog wel dat in de aflevering "By Any Other Name" het 3D damspel te zien is in een scene waarin Doctor McCoy een kaartspel speelt (een variant op patience, misschien?). Het grappige hier is, dat je al duidelijk de "ronde" kaarten kunt zien die later hun intrede zullen doen in het eerdergenoemde Fergengi Tongo-spel. Of het exact dezelfde zijn weet ik niet, maar de basis is er in ieder geval al gelegd en ook dit is geen Star Trek bedenkfel, al sinds de eind jaren 20-begin jaren 30 van de vorige eeuw bestonden dat soort ronde speelkaarten al en ook nu zijn dat soort kaarten nog in productie. Maar dat geheel terzijde.

tweede variant 3D checkers - The next generation' wordt gespeeld op 4 bordes van 8 bij 8 boven elkaar en met 4 kleuren waarbij het spel met 2, 3 of 4 spelers individueel of in teams van 2 kunt spelen. Deze variant maakt gebruik van zgn. "prinsen" (princes), 4 per kleur. Elke "prins" kan een "gekroonde prins" worden, zeg maar een dam (king) maar dan voor prinsen. De verschillen zijn nog groter maar hier stop ik maar even voor het ons gaat duizelen over alle variaties en ga ik nu liever terug naar Space checkers, dat is tenslotte waar ik eigenlijk in dit artikel over wil schrijven.

⁵ Als kind dacht ik wel eens; "leuk zo'n Star Trek 3D schaakspel maar zou er ook 3D dammen zijn?" Grappig om nu te bedenken dat het me toen niet was opgevallen dat er al 3D damspellen in beeld waren.

⁶ De verpakking liet nog lang de transparante versie zien ondanks dat de rode al in de doos zat, de doos werd pas in 1971 aangepast. Pas dus op als je er naar opzoek gaat.

⁷ Hoe toepasselijk? Maar niets met Star Trek TNG vandoen.

Space checkers bestaat uit 4 bordes boven elkaar van elk 2 bij 2 velden, waarvan de onderste als plateau dient om de boel bij elkaar te houden. De 2 bij 2 velden maakt dat "Space checkers" evenveel (64) velden heeft als een regulier "checkers" bord. Net als bij de meeste varianten van "dammen" worden de stukken (hier "men" genoemd) op de donkere van de twee type velden geplaatst, elke speler begint met 8 stukken. De startpositie gaat ervan uit dat zwart onderaan begint en rood bovenaan – waarbij zwart een donkerveld links onder in de hoek heeft. Vandaar kunnen de stukken (men) vanuit het perspectief van hun positie alleen traditioneel schuin vooruit waarbij de extra optie omhoog/omlaag of opzij zich voordoet waarbij zwart alleen omhoog mag en rood alleen naar beneden. Een stuk mag alleen slaan in de richting waarin hij mag bewegen en net als met "gewoon dammen" springt hij dan over het stuk van de tegenstander heen.

Een "dam" (king) mag 1 vakje per keer voortbewegen maar in elke diagonale richting ook omhoog en omlaag ongeacht de kleur. Slaan door een dam is niet verplicht..., maar..., als de dam niet slaat heeft de tegenspeler het recht om zich te beroepen op de "Huffing" (en passant) regel die de speler drie opties geeft: 1) het negeren ervan en gewoon verder spelen 2) eisen dat de slag gemaakt wordt of 3) eisen dat het stuk dat niet geslagen heeft uit het spel wordt genomen.

In de DS9 aflevering "Trials and Tribble-ations" (S5E06) spelen Sisko en Dax het spel terwijl ze in de "recreation room" van The Enterprise zijn (tijdens de "broodje kip met koffie" scene). Voor zover ik weet is dat ook meteen de enige keer dat we het spel buiten TOS zien. Ik zou het bijzonder leuk vinden als de nieuwe impuls die Star Trek op dit

De stukken kunnen ook van kolom naar kolom maar alleen als ze naar een aangrenzend diagonaalveld kunnen. Om dat springen van kolom naar kolom en van boven naar beneden (of vice versa) goed te doorzien moet je het spel in je gedachten weten te visualiseren als een kubus (van 4 bij 4 bij 4 velden) waarbij de velden op elkaar aansluiten. Om je daarbij te helpen staan er enkele voorbeelden en "oefeningen" in de handleiding die je kunt gebruiken om aan de bewegingen gewend te geraken. De doorzichtige variant, die alleen in het allereerste begin is gemaakt (zie ook voetnoot 6), was bijzonder handig omdat je door de (onbezette) velden heen kon kijken en beter kon visualiseren, het ondoorzichtige rood maakt het op dat punt net even een stukje lastiger. Het spel lijkt ingewikkelder dan het is. Als je de regels kent en een beetje door hebt hoe de 3d niveaus werken dan kom je echt al een heel eind.

⁸ Rood wordt internationaal veel gebruikt ipv blanke of witte stukken. En de velden zijn meestal wit/(zee)groen.
⁹ Huffing betekend "hijgen", ik gebruik hier de schaakterm "en passant" (in het voorbij gaan) omdat het beter weergeeft wat er bedoeld wordt. Overigens is deze informele regel uit de gratie bij het dammen en staat hij niet in de officiële regels van de WCDF.

In tegenstelling tot bij het 3D schaakspel, waar de overlappings van de velden en borden beperkt zijn en altijd dezelfde kleur hebben als het veld dat ze overlappen, zijn bij het 3D dammen (zo zal ik het dan toch maar noemen) de overlappings van alle vier de borden van een kolom "verschoten" (een donker veld heeft een licht veld boven zich en onder zich maar ook naast zich en voor of achter zich).

Anders dan bij het 3D schaken is er binnen de Star Trek fan-wereld niet bijzonder veel aandacht voor het 3D dammen, je ziet het af en toe wel terug in een fan-productie maar er zijn geen uitgebreide websites te vinden met spelregels of strategieën om het spel te spelen en er is ook geen app van deze variant. Ik heb bij mijn "onderzoekje" ook gemerkt dat het 3D dammen, in de verschillende variaties die er bestaan, populairder is onder schakers dan onder dammers. De verklaring daarvoor is denk ik dat het 3D schaken al veel ouder is en dat 3D dammen wat onbekend is gebleven. Dat is jammer en het spel verdient zeker wat meer aandacht dan het nu krijgt. Maar wees gerust daar wordt aan gewerkt. 😊

De aanschaf van een origineel spel is vrij kostbaar als het nog in goede staat verkeert en dan vaak de rode versie en niet de transparante versie. Het is bovendien lastig te spelen

als je eenmaal een set te pakken hebt, het plastic is vaak verouderd en de constructie is niet erg stevig. Ik heb om die reden (een speelbare set te krijgen, bedoel ik) zelf een set ontworpen van plexiglas en dat is prima te spelen – maar dat is dan wel nog weer duurder dan een 2de hands exemplaar op de kop te tikken, maar dat geheel terzijde. Bij gelegenheid zal ik het een keer meebrengen naar een TFD-meeting en misschien kunnen we zelfs een klein toernooi opzetten – maar zulks is nog toekomstmuziek.

¹⁰ Een "checkers" patroon (geblokt patroon).

{deel 3}

Space games: #3 "Boter, kaas en ruimte eieren"

Tuvok-VOY: "Kal-Toh is to chess as chess is to tic tac toe"

Misschien heb je je wel eens afgevraagd, ik ten minste wel, wat in TOS die gekke 3D spellen met die gekleurde fiches waren? Ik had werkelijk geen enkel idee, ik dacht eigenlijk dat het misschien gewoon een bij elkaar geraapt zootje was om interessant te doen, tot ik een poosje terug per ongeluk stuitte op het werkelijke spel. Ik herkende het meteen als iets uit Star Trek. Daarmee wist ik echter nog steeds niet wat het was, tot een verdere zoektocht mij vertelde dat het om "The Classic Space Tic-Tac-Toe Game" (1964) van de firma Checkline (onderdeel van Parker Bros., bekend van Monopoly) ging. Tic tac toe is niets meer of minder dan Boter, kaas en eieren.

Het spel "boter, kaas en eieren" is al zo oud als de weg naar Rome, zo niet ouder omdat er zelfs in het oude Egypte (1300 v. Chr.) al spelborden van dit spel gevonden zijn. Waarom het spel "boter, kaas en eieren" heet is onduidelijk, echter zou het te maken kunnen hebben een rijmpje dat de winnaar zou roepen, in 1899 was dat "Boter, melk, kaas ik speel de baas" (aldus wiki). De Checkline variant was te zien in de TOS afleveringen "The Naked Time", "Charlie X", "The Trouble with Tribbles" en andere afleveringen.

Het spel bestaat uit 4 transparante borden boven elkaar van elk 4 bij 4 vakjes. Je kunt het spel met 2, 3 of 4 spelers spelen en het doel is om als eerste speler "4 op een rij" te halen. Dit kan diagonaal en horizontaal en verticaal of een combinatie daarvan. Net als bij het 3D schaakspel zijn er van het 3D "Boter, kaas en eieren" verschillende variaties in omloop. Deze variant met 4 bij 4 vakjes op 4 borden noemt men "Qubic" Tic tac toe ("kubisch" Boter, kaas en eieren) en verwarrend genoeg is het ook een merknaam. Het komt overigens wel vaker voor dat merkna-

men synoniem worden met een soortnaam voor een product, het welbekende Stanley-mes is daar een voorbeeld van.

Hoewel het "boter, kaas en eieren" uitgaat van 3 bij 3 vakjes met 3 op een rij als doel kun je "absolute" 3D spel van 3 bij 3 velden op 3 borden boven elkaar niet zonder problemen maken, zo zorgt deze variant dat speler 1 altijd wint behalve als speler 1 wordt verboden om het middelste veld van het middelste bord als openingszet te gebruiken. Echter in dat geval heeft de tweede speler het voordeel en kan die te gemakkelijk winnen.

Het toevoegen van een derde speler maakt dat spel al een stuk interessanter. Het kan nog interessanter worden door een onzekerheidselement aan het spel toe te voegen m.b.t. wie er het spel mag beginnen, daar wordt het spel eerlijker en is het spel door alle spelers te winnen, met een beetje geluk. Ook het toevoegen van een 4de veld en een vierde niveau maakt het spel een stukje speelbaarder – er is dan ook geen centraal vlak meer dat een voordeel geeft aan de speler die dat veld beheert. En zo wordt, in tegenstelling tot het 3x3x3 spel, het 4x4x4 spel al een stuk interessanter om te spelen, maar dat je de optie hebt om het met 3 of 4 spelers te spelen maakt het nog wat spannender en dan kunnen meer gezinsleden of vriendjes en vriendinnetjes meespelen.

Dat het spel niet lichtzinnig wordt opgevat bewijst de enorme interesse in de rekenkundige kant van het spel. In 1976 toonde Eugene Mahalko aan dat het 4x4x4 spel met twee spelers die optimaal

¹¹ Het spel is in Nederland ook bekend onder andere namen, zoals "boter-melk-kaas", "oo maal oo", "kruisje rondje" en "tik-tak-tor" en "melk-kaas-boter" maar het meest gebruikt is toch wel "boter, kaas en eieren".

spelen de eerste speler wint, in 1980 bevestigde Oren Patashnik dit met een computermodel en om het ook een Nederlands tintje te geven, in 1991 bewees de Nederlander Louis V. Allis (1965*) het nog eens door middel van een door hem ontwikkelde computertechniek genaamd "Proof-number search" (PN Search).

Checkline biedt spelers twee varianten om te spelen, een met een dobbelsteen en een zonder dobbelsteen. In beide gevallen is het doel om 4 op een rij te krijgen en dat mag dwars door alle vier de niveaus. In de variant met de dobbelsteen bepaalt de dobbelsteen op welke niveau je je fiche mag plaatsen, de nummer 5 en 6 zorgen respectievelijk voor een voordeel (je mag zelf weten waar je je fiche plaatst) of nadeel (een andere speler mag een fiche van jou uit het spel nemen). ♣

JOHN ADAMS/PHOE

THE FLYING DUTCH

Uit de Doos

Cards from the final frontier!

Door: Harm Koopman

Welkom bij "uit de doos" editie 108, nee geen typfoutje, wat een getal he? Natuurlijk bereiken mij via harm@tfd.nl nogal eens vragen in de trend van: hoe hou je het vol? Hoe hou je uit elkaar waar je wel of niet (al) over hebt geschreven? Heb je nooit een 'dip'? Vind je het nog wel leuk? en meer van dat soort kreten en opmerkingen...

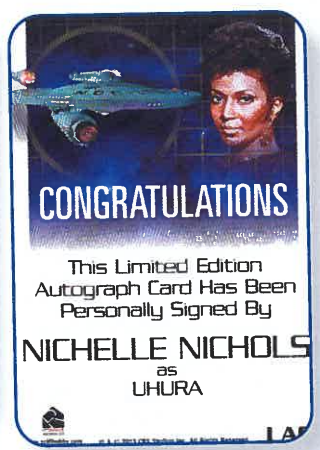
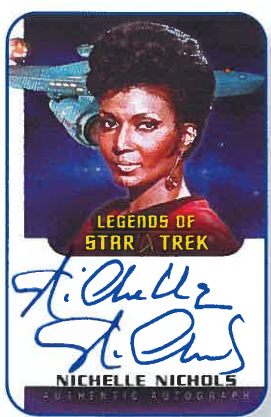
Eerlijk is eerlijk, als je meer als 30 jaar verzamelt zijn er natuurlijk zaken waar de zeg maar spreekwoordelijke "klad" een beetje in komt, dan wel lijkt te komen. Maar naast completist (een woord dat overigens volgens de dikke Van Dale niet bestaat) heb ik ook altijd wel plezier gehad in de "archivaris zijn" en daarvoor geldt natuurlijk hoe meer (jaren) geschiedenis, hoe meer te archiveren materiaal...

Zo kocht ik mijn allereerste kaartsetje in een klein achteraf winkeltje in Amsterdam met de naam Wonderland in 1989, ietwat later ontdekte ik dat het tradingcards bleken te zijn, althans zo werden (en worden ☺) ze in de Verenigde Staten genoemd, maar alhier noemde men (en ik dus ook) het gewoon verzamelplaatjes.

Omdat ik vrijwel gelijk begon met "archivaris zijn" en (proberen) completist te worden en te blijven (wat lange tijd is gelukt ☺), begint ook daar zo'n beetje mijn, wat ik noem "track-record". Sinds dag 1 heb ik namelijk alles wat ik op "tradingcard gebied" heb gedaan gedocumenteerd, dus niet alleen wat (uiteraard het belangrijkste) maar ook waar en wanneer inclusief mijn eigen activiteiten voor bijvoorbeeld onder andere onze nieuwsbrief of zo je wilt TFD-magazine.

Het is ook mede om deze reden(en) dat ik tegenwoordig zo'n beetje als vraagbaak fungeer voor van alles en nog wat binnen onze vereniging en betreffende tradingcards in het bijzonder, natuurlijk ook daarbuiten. Krijg soms zelfs vragen uit de Verenigde Staten en omdat zoals gezegd bijna alles gedocumenteerd staat kan ik heel vaak probleemloos aangeven hoe de vork in de steel zit, waar een kaartje bij hoort, door wie het is geproduceerd en meer van dat soort vragen.

Een detail voorbeeld van de nogal completistisch aangelegde archivaris?

Dat allereerste setje gekocht in 1989 voor 27 gulden, was van de vierde Star Trek film "The Voyage Home" uitgegeven door FTCC in 1986. Ik heb de 60 kaartjes in de set uitgebreid besproken met de inmiddels overleden eigenaar van de Fantasy Trading Card Company (FTCC), Mark Macaluso, die ik persoonlijk ontmoette op een in 1996 door Tranquility Base georganiseerde conventie in de Doelen in Rotterdam.

Was je in 1998 al lid van onze vereniging? Check dan even de laatste nieuwsbrief van dat jaar (met de zesde 'uit de doos'):

Nr.	Magazine	Nr.	Uit de doos & andere teksten HKO
9	5:nov 97	1	Introductie: wat zijn trading cards?
10	6:dec 97	2	Leaf 1967 incl. reprint 1981 info
11	1:mrt 98	3	A&BC 1969 / Primrose & Roddenberry sets
12	2:jun 98	4	Topps 1976 / 1979 & levensmiddelenfabrikanten sets
13	3:sep 98	5	FTCC 1982 TWOK / 1984 TSFS
14	4:nov 98	6	FTCC 1986 TVH / Impel 1991 - 25th anniversary set

Leuk, fijne gozer die Mr. Fizzbin, maar ik zou liever weten wat er dan de laatste pak hem beet 2 à 3 jaar de revue heeft gepasseerd in onze nieuwsbrief in plaats van zo'n oude doos verhaal uit eind van vorige eeuw, GEEN PROBLEEM:

Nr.	Magazine	Nr.	Uit de doos & andere teksten HKO
105	1:mei/jun20	98	Extreme chief medical officer Leonard H. McCoy special ivm 100ste geboortedag Cards from the TFD frontier - beschrijving 35j card set + uitgave specials (deel 2)
106	2: aug 20	99	Rittenhouse 2019 Discovery Season One
107	3: okt 20	100	100ste uit de doos / Rittenhouse 2019 Inflections Starfleet's Finest
108	4: dec 20	101	Scannen, Scannen en nog eens scannen (tm 1997)
109	1: april 21	102	Scannen deel II & tfd cards in de USA & ledenoproep
110	2:jul/aug 21	103	Captain Sisko (Avery Brooks) op verzoek van Marc Ghysels
111	3:sep/okt 21	104	Q (John de Lancie) op verzoek van Eric van der Ven
112	4: dec 21	105	Quark (Armin Shimerman) op verzoek van Hanna Klinckenberg
113	1: mrt 22	106	Rittenhouse 2020 Discovery Season Two
114	2: jun 22	107	Reginald Barclay (Dwight Schultz) op verzoek van Anko Verburg

Oké, laat ik daar dan even inhaken, want jullie kunnen nu gelijk zien wat de laatste set is die ik al heb besproken, namelijk Rittenhouse 2020 Discovery Season Two.

Goed, ga ik daar de draad oppakken, maar niet zonder te vermelden dat ik definitief heb besloten Picard trading cards NIET aan mijn collectie toe te gaan voegen... oftewel skip april 2021 en dan landen we in oktober 2021.

He archivaris, hoe zit dat nu eigenlijk met die [Women of Star Trek] daar zijn er toch al veel meer van?

Jullie vinden op deze pagina's overigens uit iedere set, wat Mr. Fizzbin beschouwt als het mooiste kaartje uit die set behalve dan Art & Images, maar zie de opmerking aan het einde van mijn tekst... I'll be back

Nog even de [Women of...] op een rijtje:

- 29.03.2000 - Women of Star Trek
- 01.10.2000 - Seven of Nine: The Women of Star Trek extension set
- 24.08.2001 - The Women of Star Trek: Voyager Hologex
- 10.03.2010 - Women of Star Trek: 2010
- 26.07.2017 - The Women of Star Trek: 50th Anniversary
- 13.10.2021 - Women of Star Trek: Art & Images

En bij deze belof ik een meer in detail kijkje in de Women of Star Trek: Art & images set in onze laatste nieuwsbrief van 2022.... 🐝

<p>Women of Star Trek: Art and Images</p> <p>Released On: 10.13.2021</p>	<p>Star Trek Picard Season 1</p> <p>Released On: 04.21.2021</p>
--	---

Zeker! [Women of...] is inderdaad een geliefd thema van Rittenhouse Archives Ltd.

De eerste [Women of...] set verscheen al in maart 2000 (Rittenhouse Archives Ltd. is formeel opgericht in januari 1999 door Steven M. Charendoff) op een toen nog groter dan het normale formaat trading cards en het werd in oktober 2000 ook nog eens opgevolgd door een kleine uitbreidingsset met Seven of Nine kaartjes.

Ongeveer een jaar later kreeg [Women of...] al een vervolg met Voyager Hologex. Daarna moesten we best lang wachten, maar na zo'n 10 jaar kwam er een vervolg op de eerste originele set maar nu wel, voor een aantal van ons gelukkig, op het normale formaat tradingcards.

En Rittenhouse vond dat de [Women of...] ook niet mocht ontbreken met een eigen set gebaseerd op het 50-jarig bestaan van Star Trek in 2016 dus was er ook nog een min of meer opvolger in 2017, oftewel volgens de archivaris is de in 2021 uitgekomen Art & Images feitelijk de VIJFDE [Women of...] set (de extension set uit 2000, omdat het geen volwaardige set is, even buiten beschouwing gelaten).

In het tweede deel verdiepten we ons in de muziek van de Next Generation van deze groeiende franchise, en de volgende telg ervan: Deep Space Nine. In dit derde deel gaan we verder met deze muzikale reis.

De muziek van Star Trek

Door: Commander Marcus

DEEL 3

Een nieuwe reis

Naast DS9, dat vanuit TNG geïntroduceerd werd, werd Voyager het vierde televisiedeel. DS9 stak deze serie een helpende hand toe wat het verhaal betreft en natuurlijk staken ook verschillende componisten die de franchise kenden mee over.

In januari 1995 begonnen het ruimteschip Voyager en haar bemanning aan hun eerste missie: zoek een groep afvalligen. Ze raakten verdwaald, ver van hulp en vrienden. Opnieuw zette de openingmuziek de toon en creëerde Jerry Goldsmith een meeslepend spacey thema dat de indruk wekte van verdwaalde ontdekkingsreizigers op zoek naar thuis. Het werd opgemerkt door het tijdschrift Newsweek, volgens hen was het de beste van alle Star Trek-televisieseries thema's. Terwijl het theme van TNG tempo gebruikte om een meer actie georiënteerde show te laten zien, is dat van Voyager een mix tussen actie en een meer drama-gebaseerde show.

Naast Goldsmith produceerde het muziekteam bestaande uit Jay Chattaway, Dennis McCarthy en David Bell bekroonde scores. Afleveringen als 'Equinox', 'The Hunting of Deck Twelve' van Chattaway, 'The Q and the Gray', 'Tinker Tenor Doctor Spy' van McCarthy en 'Dark Frontier' van Bell, toonden het niveau waartoe ze zichzelf pushten. Het hele pakket moest veel meer worden, want de concurrentie voor de fans was intens.

Een nieuwe contactpersoon

Terwijl de films met de originele cast ten einde kwamen, brak het tijdperk aan voor die van TNG om op solomissie te gaan. First Contact was Jerry Goldsmith's derde speelfilm in de filmsreeks. Opnieuw gebruikte Goldsmith Alexander Courage's Star Trek-fanfare en sleurde

vervolgens het publiek mee in de belangrijkste titelmuziek. Een slim motief van vier noten dat in The Final Frontier werd gebruikt, verscheen in First Contact als een vriendschapsthema en algemene link. Goldsmith huurde ook zijn eigen zoon Joel in om elementen van de filmmuziek te helpen componeren. De twee produceerden één van mijn favoriete Next Generation-filmscores. Voor mij heeft First Contact een heerlijke orkestrale uitstraling waar je ook zonder de film van kunt genieten.

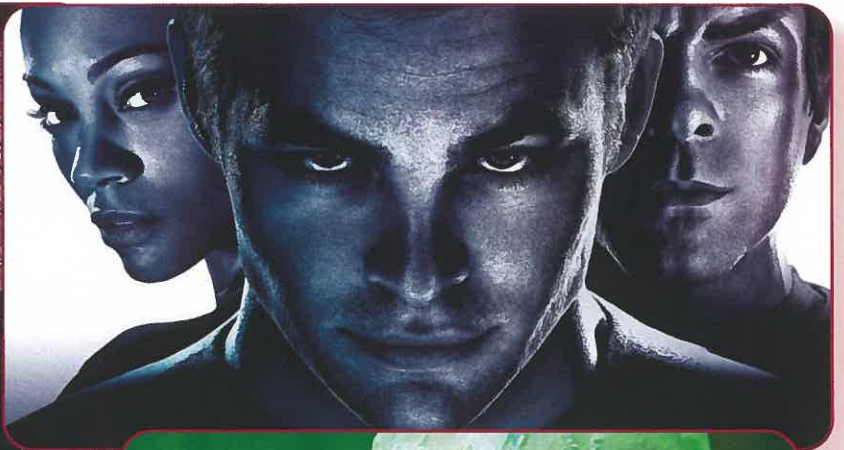
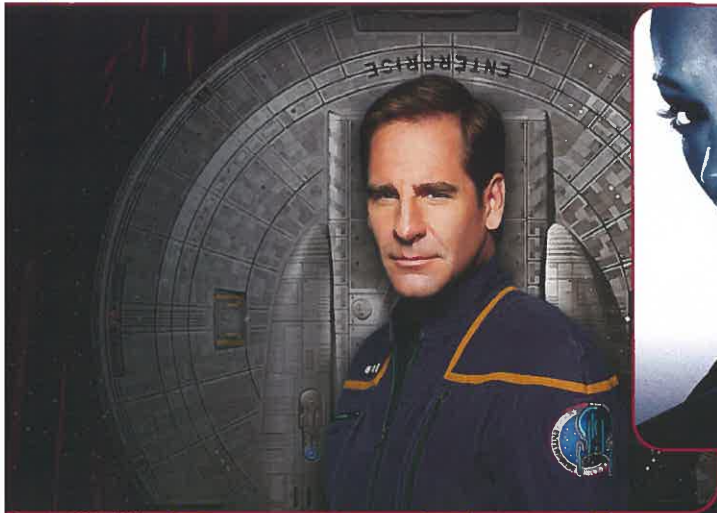
Goldsmith zette zijn betrokkenheid bij TNG voort met de volgende twee films: Insurrection en Nemesis. Beide thema's hadden de bekende fanfare van het oorspronkelijke thema, maar namen verschillende paden. Nemesis was veel donkerder toen de Romulans voor het eerst centraal stonden als de schurken..

Tijdreizen

Toen Voyager naar huis terugkeerde, lag het volgende hoofdstuk op de tekentafel. Deze keer onderzocht de franchise het verleden van Star Trek, voor het begin van de Federatie. Enterprise volgde de heldendaden van Captain Jonathan Archer en zijn bemanning toen de zojuist genoemde Enterprise haar eerste stappen in de ruimte zette.

Enterprise heeft verschillende wijzigingen aangebracht ten opzichte van de eerdere formaten, niet in de laatste plaats in het openingsthema en met het in eerste instantie het Star Trek-voorvoegsel laten vallen. Het was de eerste uit de reeks die een lied gebruikte in plaats van een orkestwerk. Dennis McCarthy kreeg de taak om de openingsaflevering te componeren, maar niet het hoofdthema. Enterprise gebruikte het door pop beïnvloede nummer "Faith of the Heart" (uitgevoerd door Russell Watson) als thema. Het ontving zeer

gemengde recensies van fans, de meningen waren erg verdeeld en er waren zelfs velen die petitioneerden om het te laten verwijderen. Het nummer werd enigszins gewijzigd en het tempo werd verhoogd om het een vrolijker gevoel te geven. Net als de verandering in het thema van DS9. Het nummer kwam niet voor in een tweedelige special rond het mirror universe, voor het eerst te zien in de originele serie en opnieuw verkend in DS9. Dat thema werd als heel donker beschouwd en dus werd de muziek daarop aangepast..

Weer terug?

Naarmate Enterprise vorderde, leek de franchise het moeilijk te krijgen. Veel van de originele bemanningsleden waren helaas overleden of het veronderstelde "verhandelbare punt" gepasseerd. Althans zo leek het, maar daar zou later verandering in komen.

Star Trek besloot zichzelf opnieuw uit te vinden in een reboot-film genaamd Star Trek. Deze film ging een nieuwe weg in door het oorspronkelijke scheppingsverhaal van de bemanning te vertellen, maar met unieke wendingen. Het waren nog steeds Kirk, Spock en McCoy, maar beïnvloed door een originele Spock. Sciencefiction kan verbluffend zijn.

JJ Abrams stond aan het roer van deze en de volgende film. Hij had een nieuwe visie en had als zodanig behoefte aan een nieuwe muziekrichting. Michael Giacchino, Abrams' meest frequente muzikale medewerker, werd gevraagd om de muziek voor Star Trek te componeren. Hij ontwikkelde zijn thema voor de opening van de nieuwe film, maar bracht het originele thema van Alexander Courage terug voor de aftiteling. Abrams zei dat dit symbool stond voor het momentum van de samenhang die onder de crew ontstaan was. Giacchino gaf toe dat er persoonlijke druk zat bij het maken van de

muziek van de film, aangezien hij opgroeide met het luisteren naar dergelijke scores. Hij gebruikte een 107-koppig orkest en een koor van 40 personen.

Er werd een Erhu ("Chinese viool") gebruikt voor de Vulcan-thema's, uitgevoerd door Karen Han. Voor de Romulans werd een vervormde opname gebruikt, gezien de relatie tussen de twee rassen. De score was gedurfd, anders en toch trouw aan Star Trek.

Het was opnieuw te zien via de volgende twee Kelvin tijdlijn films. Nog steeds wist de componist het originele en het nieuwe thema bij elkaar te houden.

Hoe nu verder?

Star Trek lijkt nooit te stoppen. Er zijn meer televisieseries verschenen, personages keerden terug, met name Picard in zijn eigen serie. In het laatste deel van deze miniserie zullen we opnieuw zien hoe Star Trek heen en terug gaat in de tijd.als de film componeerde. De partituur had een aantal interessante punten, met name de openingsscène met een koorstuk en het feit dat hij moest passen bij zowel de televisieshow als de films. De film kreeg gemengde recensies en, in sommige opzichten, een gemengde score. Nu de Next Generation het roer overnam, gingen de films door en dat gold ook voor de andere televisieshows.

De franchise was erg slim omdat deze zich waagde aan vreemde nieuwe werelden en personages. In het volgende deel reizen we terug in de tijd, naar verre planeten en weer bijna naar het begin, opnieuw. A

TFD Rassen *beginnend met de* Z

IN STAR TREK

Door: Peter van Mierlo

Ras Naam: Zahl
Locatie: Delta Kwadrant
Serie: VOY

Rasbeschrijving:

De Zahl technologisch ver vooruit en over het algemeen een welwillend ras, afkomstig van de Zahl thuiswereld. Ze komen in verschillende alternatieve tijdlijnen voor. In een van die tijdlijnen heeft een generatie van voor 2374 het Krenim imperium verslagen. De Zahl hebben de Krenim vloot ontbonden en de gebieden die zij geannexeerd hadden terug veroverd. Toen in 2374 twee Zahl sterrenschepen de USS Voyager verwelkomden in hun gebied, werd de gehele Zahl beschaving uitgewist van de geschiedenis door Annorax' wapenschip. Het uitwissen van de Zahl beschaving had een onverwachte 98% Krenim restoratie tot gevolg. De Krenim kolony op Kyana Prime werd echter niet teruggehaald.

Ras Naam: Zakdorn
Locatie: Beta Kwadrant
Serie: TNG

Rasbeschrijving:

Dit ras heeft drie dikke wangzakken. Door hun potentiële vijanden werden ze al negen millennia lang gezien als de beste strategen van het universum. Hierdoor heeft geen enkele vijand ooit een oorlog durven uitlokken met dit ras. De Zakdorn hebben een grote overmoedigheid en zelfverzekerdheid. Ze zijn lid van de Federation sinds 2360.

Ras Naam: Zalkonians
Locatie: Alfa Kwadrant
Serie: TNG

Rasbeschrijving:

Dit ras is afkomstig van Zalkon. In 2366 begonnen veel Zalkonians een proces van evolutie te ondergaan tot een niet-lichamelijke levensvorm. Ze kregen isoëlectrische uitbarstingen als onderdeel van dit proces. De Zalkonian bevolking was bang van personen die deze veranderingen ondergingen. De regering begon een genocide programma tegen iedereen die de symptomen had. Sommige geïnfecteerden vluchtten van hun thuiswereld maar werden op medogenloze wijze achtervolgd door het Zakonian leger.

Ras Naam: Zibaliens
Locatie: Alfa/Beta Kwadrant
Serie: TNG
Aflevering: The Most Toys

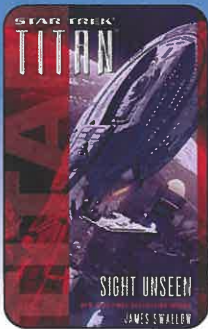
Rasbeschrijving:

Dit is een neutraal ruimtereizend ras afkomstig uit het Alfa of Beta kwadrant. Interessant hierbij is dat de geschreven taal van de Zibaliens ruwweg gelijk is op die van de Iconians met gelijkenissen aan de Lokirim geschreven taal. De Zibaliens stammen mogelijk af van de Iconians of werden cultureel beïnvloed door hen..

Voorgelezen

Door: Paul Ploeg

Titel: Star Trek – Titan – Sight Unseen
Auteur: James Swallow
ISBN: 978-1-4767-8316-1

Na het Takedown-incident wil Admiral William Riker weer met de Titan verder het gebied verkennen. Die werd onderbroken door de perikelen rond de moord op president Bacco van de Federatie. Admiral Akaar heeft echter andere plannen. De Titan gaat wel weer op verkenningstocht, maar wel in een ander gebied. Ook raakt Riker het bevel over de Titan kwijt want Commander Vale wordt gepromoveerd tot kapitein en krijgt het bevel over de Titan. De nieuwe eerste officier heet Dalit Sarai, maar die heeft in Starfleet geen goede naam. Ze werkte met de interim-president die mede-verantwoordelijk is voor de moord op president Bacco.

De Titan wordt naar een planeet gestuurd waar een volk leeft genaamd de Dinac, waar de Federatie een samenwerkingsverband mee heeft. De Dinac worden geholpen met hun eerste stappen tot de verkenning van het gebied buiten het eigen zonnestelsel. De Titan zal zich bij een ander schip van Starfleet voegen dat al bij de Dinac aanwezig is, de USS Whitetree. Aangekomen op de plaats van bestemming is het schip van de Dinac noch de Whitetree aanwezig. Na een niet al te vriendelijk overleg met de Dinac begint de Titan de zoektocht naar de vermiste schepen. Tijdens de zoektocht ontdekt de Titan een buitenaards volk waar vooral Riker en een medebemanningslid nog steeds nachtmerries van krijgen. Het is een volk waar de Federatie voor het eerst kennis mee maakte twintig jaar geleden toen de Enterprise-D een eerste

confrontatie met dit volk had. Die confrontatie had voor een aantal bemanningsleden destijds grote gevolgen. En ook nu hebben zij geen vriendelijke bedoelingen. Ze leven in een ander soort universum en nemen van anderen wat en wanneer ze dat willen. Wanneer ze weer toeslaan en bemanningsleden ontvoeren is dat voor Riker en Captain Vale het sein voor actie. Commander Sarai heeft de leiding over een team die de ontvoerde bemanningsleden terug moet halen. Ze krijgen daarbij hulp vanuit onverwachte hoek. Een kleine minderheid van de aanvallers wil het team helpen. Ze worden gezien als paria's omdat ze willen stoppen met hun huidige manier van leven. Maar of de hulp genoeg is en op tijd komt is nog maar de vraag.

Het Titan-genre is een genre waarbij de kwaliteit van de verhalen van het begin af aan constant goed is en blijft. Ook bij dit boek is dat het geval. De verhoudingen tussen de diverse karakters gaat veranderen en dat komt het verhaal ten goede. Riker moet wennen aan zijn nieuwe rol en ook Christine Vale moet in haar nieuwe rol als kapitein haar draai vinden, zeker in het begin. Hoofdrolspeelster in dit verhaal is toch zeker wel het nieuwe bemanningslid Dalit Sarai die zich op een positieve manier presenteert ondanks haar achtergrond, al blijft er toch nog wel iets mysterieus rondom haar hangen. Daarnaast worden de karakters die de bijrollen vervullen ook weer verder uitgewerkt. De verhaallijn die zijn oorsprong vindt in het TNG-tijdperk, krijgt in dit verhaal een goed en verrassend vervolg, met een aantal nieuwe bondgenoten en een nieuwe vijand als eindresultaat. Ook dit boek zorgt ervoor dat het Titan-genre één van mijn favoriete genres is en blijft.

Voorgelezen

Door: Paul Ploeg

Titel: *Star Trek – Voyager – Atonement*

Auteur: *Kirsten Beyer*

ISBN: *978-1-4767-9081-7*

Admiral Janeway laat zich vrijwillig uitleveren aan de Kinara, een verbond van volken die elk een confrontatie met Voyager hebben gehad waarin zij aan de verliezende kant stonden. Deze groep bestaat onder andere uit de Turei, de Vaadwaur, de Devore en de Voth. En alle leden stellen Janeway verantwoordelijk voor de door hun geleden schade. De leden van de Full Circle-vloot waartoe ook Voyager behoort, hebben echter ontdekt dat de Kinara onder invloed staan van een nog

sterker volk genaamd de Seriareen. Deze zijn in staat om het lichaam van iemand over te nemen. Als ze het lichaam verlaten, sterft het lichaam met de oorspronkelijke persoonlijkheid ook.

In het alfakwadrant worden Seven of Nine en Tom Paris gedwongen om het vertrouwen van leidinggevendenden te beschamen om verboden medische experimenten op Seven of Nine, voormalige Borg, en anderen aan het licht te brengen. Deze worden uitgevoerd door een officier op de medische faculteit van Starfleet, om achter de geheimen van de mysterieuze Caeliar te komen. Ze krijgen daarbij hulp van Samantha Wildman en de Tamarian dokter Sharak van de

Full Circle-vloot, de Tamarian ambassadeur bij de Federatie en een cadet van Starfleet academie. Dat blijkt echter niet voldoende aangezien de direct leidinggevende van Seven en Paris hen dwarszit en de handen boven het hoofd van de verantwoordelijke officier houdt. Ze krijgen echter hulp uit onverwachte hoek.

Over het geheel gezien vind ik dit een goed boek. De eerste deel van de verhaallijn in de Delta Kwadrant wat betreft de berechting van Janeway vind ik alleen iets te snel afgerond. In het tweede deel krijgt Harry Kim de kans zich te bewijzen als plaatsvervangend eerste officier aan boord van Voyager. De Seriareen willen terug naar hun thuiswereld, alleen die is niet zoals ze het verwachten. Het beste deel van het boek speelt zich af in het Alfa-kwadrant, waar Paris en Seven of Nine de onmenselijke medische experimenten op een ingenieuze manier en met wat hulp aan het licht brengen. Leuke bijrollen zijn er in dit deel voor Admiral Akaar, Ambassador Garak, en in het bijzonder voor de president van de Federatie Nan Bacco, die in dit genre nog in leven is aangezien dit genre ongeveer anderhalf á twee jaren achterloopt op de verhaallijnen van TNG en DS9. Kirsten Beyer heeft met dit boek weer bewezen dat zij niet voor niets de hofleverancier is op het gebied van het Voyagergenre. †

Voorgelezen

Door: Paul Ploeg

Titel: *Star Trek – Seekers 4 – All that's Left*

Auteur: *Dayton Ward & Kevin Dilmore*

ISBN: *978-1-4767-9860-8*

De planeet Cantrel V was ooit één van de basissen van waaruit de Federatie de Taurus Vlakte wilde verkennen. Nu is het uitgegroeid tot een nog steeds verder uitbreidende kolonie, waar niet alleen wordt gewoond maar die ook een ontdekkingsplaats is geworden voor archeologen, antropologen, historici en ander soorten wetenschappers. Gezamenlijk probeert men te achterhalen wie hier in het verleden hebben gewoond en wat de geschiedenis is.

Totdat er plotseling een onbekend ruimteschip in een baan om de planeet arriveert en om onbekende redenen de kolonie bombardeert.

Wanneer de USS Endeavour het noodsignaal van de kolonie ontvangt, wordt het niet alleen betrokken bij het onderzoek op Cantrel V maar ook bij het nog onbekende schip en de bedoelingen daarvan. Op de planeet ontdekken archeologen in een ondergrondse grot nieuwe gangen. Als zij die willen ingaan worden ze aangevallen en gevangengenomen door een ander onbekend volk. Dit volk, de Pelopans, blijkt een connectie te hebben met de bemanning van het onbekende ruimteschip.

Een team van de Endeavour krijgt daarmee te maken wanneer ze het schip onderzoeken. De bemanning van het schip heeft het vermogen

om zich in de lichamen van anderen te nestelen en hun persoonlijkheid over te nemen. Dat gaat echter bij de bemanning van de Endeavour moeilijker dan op de planeet, aangezien het Endeavour-team niet van de planeet komt en weerstand kan bieden als de persoonlijkheid overgenomen wordt. Naarmate de tijd verstrijkt komt men erachter dat het ras, de Lrondi, dit doet om te overleven. Dat stelt Captain Khatami voor een dilemma. Is het overleven van de Lrondi een bedreiging voor de planeet en een gevaar voor de ruimte van de Taurusvlakte en daarbuiten of niet?

In tegenstelling tot de eerste drie boeken valt dit boek een beetje tegen. Het is weer een beetje een verhaal waar gebruik wordt gemaakt van een al eerder gebruikt thema. In dit geval worden lichamen van mensen of andere rassen overgenomen door het bewustzijn van een ander ras omdat dat ras dat wil of dat nodig heeft zonder daarbij rekening te houden met de vraag of de gastheer of -vrouw dat nu wil of niet. Ook is niet echt duidelijk waarom ze dit doen. Er wordt wel gezegd dat ze het doen om te overleven maar dat komt niet overtuigend over in het verhaal. De karakters van de hoofdrolspelers van de USS Endeavour krijgen nauwelijks een verdere verdieping, dus je leert ze niet beter kennen. Dat in tegenstelling van het vorige boek waar dat bij de bemanning van de USS Sagittarius wel gebeurde. Ik had een veel beter vervolg verwacht na de eerste drie boeken die wel goed waren. Jammer. †

Hailing frequencies open, Een kort zinnetje, die wij maar al te goed kennen, vaak uitgesproken door Nyota Uhura op de brug van de Enterprise. Eind juli overleed Nichelle Nichols op 89-jarige leeftijd. Hiermee hebben we wederom afscheid genomen van één van onze helden.

Fans van het eerste uur weten waarom: haar rol en functie als Afrikaans-Amerikaanse op de brug, de aanmoediging door Dr. Martin Luther King, en natuurlijk de kus-scene met Captain Kirk. Kort samengevat, het zijn de eerste dingen waar je aan denkt bij Uhura en Nichelle Nichols, en zo ook de media, die onze vereniging benaderde voor een interview op Radio 1, om Nichelle te eren. Ze was een graag geziene gast op conventies over de wereld en zal gemist worden. Deze voorzitter is in 2018 nog met haar op de foto gegaan, dat blijft een mooie herinnering.

Als het om onze vereniging gaat hebben we een goede stap gemaakt met het herzien van onze statuten en reglementen. De algemene ledenvergadering heeft de door het bestuur voorbereide stukken goedgekeurd. Mijn dank daarvoor. Wij kunnen een notaris opzoeken om ze officieel te maken en daarmee is een grote klus geklaard.

Het najaar staat weer vol geboekt met evenementen met op zondag 6 november de fanclubdag in Amersfoort. Daar zien we jou toch ook?

Hailing frequencies closed.
Pim Blokker.

AGENDA

Destination Star Trek Germany 23-25 september 2022

Locatie: Messe Westfalenhallen Dortmund DE
Info: ●●●●● <https://www.destinationstartrekgermany.com>

Flip the Page YA Bookfest 24 september 2022

Locatie: ●● Nieuwe Veste, Breda
Info: ●●●●● <https://www.eventbrite.com/e/tickets-flip-the-page-ya-bookfest-breda-379034120257>

PonyCon Holland 1 & 2 oktober

Locatie: ●● Hotel & Theatre Figi, Zeist, NL
Info: ●●●●●●● <https://ponyconholland.com>

Viencon 5 & 6 oktober

Locatie: ●●●● America (Limburg) NL
Info: ●●●●●●●●●● <https://viencon.nl>

Stripfestival Breda 15 & 16 oktober

Locatie: ● Chasse theater Breda Claudius Prinsenlaan 8, Breda, Noord Brabant
Info: ● <https://stripfestivalbreda.nl>

SLAG OM GROLLE 21-23 oktober 2022

Locatie: ● Binnenstad van Groenlo
Info: ● <https://www.slagomgrolle.nl>

Magisch Samhain 2022 29 & 30 Oktober

Locatie: ● W. Lodewijkstraat 33, Bourtange
Info: ● <https://www.bourtange.nl/evenementen/6303>

Fantasy Fest 29 & 30 oktober 2022

Locatie: ● Broodfabriek, Rijswijk
Info: ● <https://fantasyfest.nl>

TFD Fanclubdag 6 november-12:00 - 17:00

Locatie: ● Weberstraat 2, Amersfoort
Info: ● <https://tfd.nl>

TomoFair Amsterdam 13 & 14 november 2021

Locatie: ● WFC Beursplaza station Amsterdam
Info: ● <https://www.tomofairamsterdam.nl>

Dutch Comic Con WinterEdition 2022 19 & 20 november 2022

Locatie: ●●●●●●●● Jaarbeurs, Utrecht, NL
Info: ●●●●● <https://www.dutchcomiccon.com>

Postadres: .....Overhandstraat 3
..... 3195 SE Pernis RT
E-mail: .....info@tfd.nl
Website: .....www.tfd.nl
Kvk: v448309

Het bestuur van The Flying Dutch ziet er als volgt uit:

Voorzitter: ..... Pim Blokker
Penningmeester: ..... Henk Osinga
Secretaris: ..... Marc Ghysels
Ledenadministratie: ..... Harm Koopman
..... ledenadministratie@tfd.nl
Coördinator Social Media ..... Selwyn Burghardt

De volgende personen zijn aanspreekpunt voor overige functies binnen de vereniging:

PR: ..... Marc Ghysels
Conventiegroep: ..... Petra van Wijnen
..... conventiewerkgroep@tfd.nl
Vrijwilligerscoördinatie: ..... Engelina Wessel en
..... Peter-Jan Hanekamp
..... staff.starchaser@tfd.nl
Redactie: ..... Joyce Geurts
..... redactie@tfd.nl

Lid worden?

Lid worden kan door een briefje te schrijven of een mailtje te sturen naar de ledenadministratie. U ontvangt dan alle benodigde (betaal)gegevens. Na betaling van het lidmaatschapsgeld (22,50 in de loop van het jaar aangepast naar rato) ontvangt u:

- Een lidmaatschapspasje
- Ons verenigingsmagazine
- Korting bij verenigingsbijeenkomsten

Lidmaatschap

Het lidmaatschap loopt van januari t/m december en wordt zonder opzegging stilzwijgend verlengd. Te late betaling van het lidmaatschap leidt ertoe dat we verzendkosten zullen moeten berekenen voor het nazenden van de eerste nieuwsbrief (voor zover de voorraad strekt).

Verhuizen?

Dan wil je uiteraard dat je TFD nieuwsbrief op je nieuwe adres belandt, dus drop die gegevens even op ledenadministratie@tfd.nl

Privacy

De vereniging verwerkt persoonsgegevens van haar leden ten behoeve van de diensten behorende bij het lidmaatschap. Voor meer informatie hierover verwijzen we naar onze privacy verklaring op www.tfd.nl.

Opzeggen

Beëindiging van het lidmaatschap van The Flying Dutch kan alleen aan het einde van het verenigingsjaar en dient 2 maanden voor het verstrijken van het lopende verenigingsjaar schriftelijk te gebeuren, bij voorkeur via ledenadministratie@tfd.nl.

The Flying Dutch magazines nabestellen:

Mis je nog een of meerdere exemplaren in je verzameling? Dan kun je deze – indien voorradig - nabestellen via info@tfd.nl

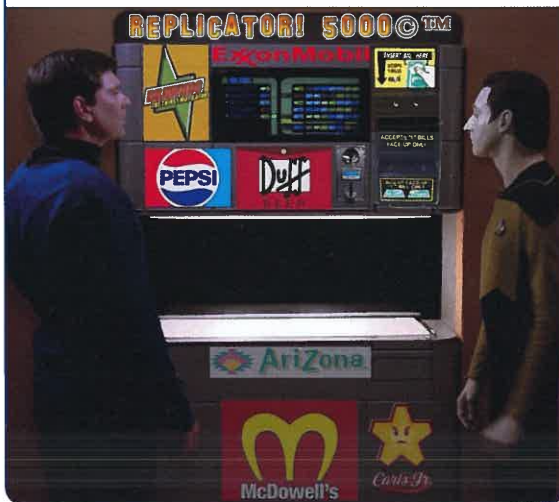
Jaargang 1995 t.m. 2015
(voor zover beschikbaar)
Gratis, alleen tegen verzendkosten

Jaargang 2016 t.m. 2019:
€3,50 per stuk, plus verzendkosten

Jaargang 2020 en later:
€6,95 per stuk, plus verzendkosten.

you: "replicators will make socialism inevitable!"

me, an intellectual whomst owns them means of replication:

Heb jij ook spullen of materialen die je wilt ruilen, verkopen of ben je ergens naar op zoek? Dan is de Replicator Room precies wat je zoekt! In deze rubriek kun je namelijk gratis* adverteren! Stuur een email naar redactie@tfd.nl o.v.v. Replicator Room of stuur een brief(kaart)je naar ons postadres.

The Flying Dutch neemt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud van de advertenties die geplaatst worden in deze Replicator Room. Advertenties die illegale kopiën aanbieden worden geweigerd.

* Commerciële advertenties kosten €0,75 per regel

.....

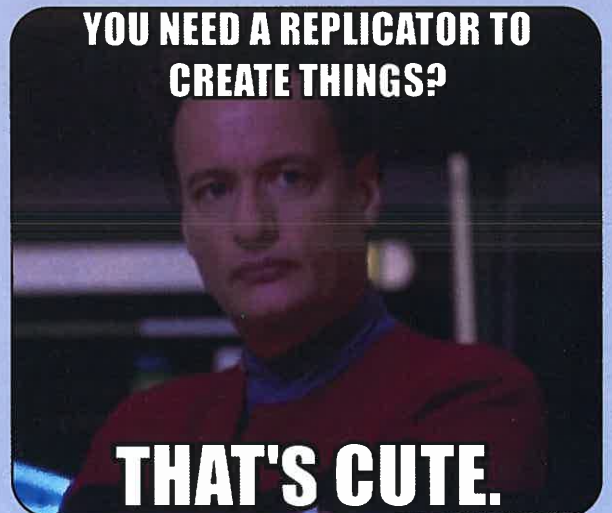
opgelet!

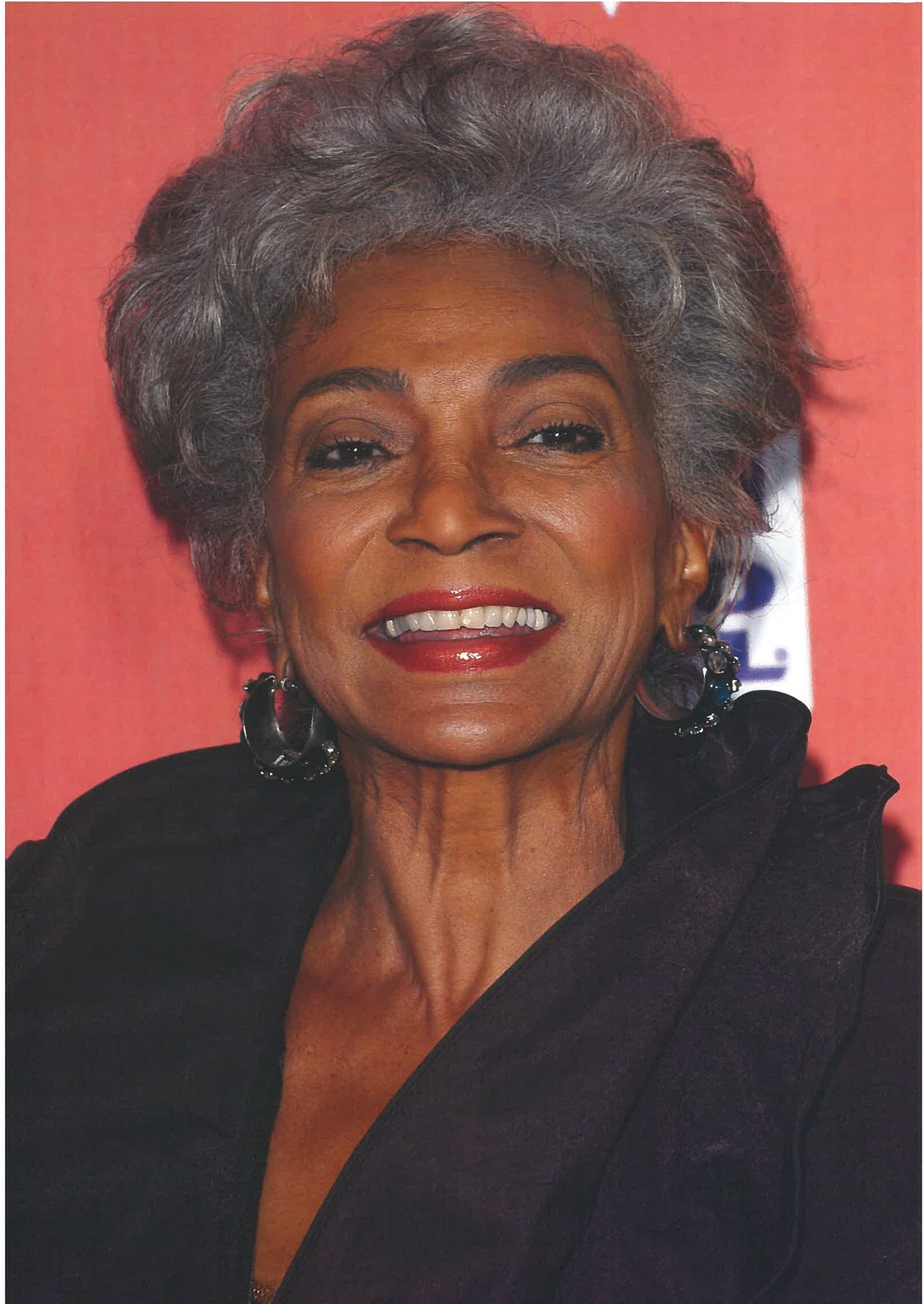
www.dirkjan.nl

[Ook adverteren? Email naar: info@tfd.nl]

YOU NEED A REPLICATOR TO
CREATE THINGS?

THAT'S CUTE.

STAR TREK VERENIGING

THE
FLYING DUTCH

DISCOVER STAR TREK THE CAPTAINS

HET KLOKHUIS AMERSFOORT

ZONDAG 6 NOV 12-17 UUR

ENTREE 7,5 € LEDEN 5 €

000111